

PAPER DETAILS

TITLE: TÜRKİYE'DE SOSYAL KAYGI VE SOSYAL FOBİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ
TEZLERİN İNCELENMESİ

AUTHORS: Zekeriya ARSLAN,Oguz EMRE,Kübranur VARLIKLIÖZ,Aysegül ULUTAS
KESKINKILIÇ,Nurcan ALAGÖZ,Semra AKTO

PAGES: 278-305

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2688620>

TÜRKİYE'DE SOSYAL KAYGI VE SOSYAL FOBİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Zekeriya ARSLAN*, Oğuz EMRE**, Kübranur VARLIKLIÖZ***, Ayşegül ULUTAŞ-
KESKİNKILIÇ****, Nurcan ALAGÖZ*****, Semra AKTO*****

Özet

Bu çalışma ile Türkiye’de sosyal kaygı ve fobi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin tematik dağılımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışmanın evrenini, YÖK Tez Merkezi tarafından arşivlenen, arama motorunda “sosyal kaygı” ve “sosyal fobi” olarak dizginlenen 189 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu alanda 2015-2020 yılları arasında yapılmış 107 yüksek lisans, 5 doktora ve 6 tıpta uzmanlık tezi olmak üzere toplam 118 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Elde edilen veriler doküman analizi yoluyla incelenmiş olup, veriler kodlama yöntemine göre yıl, kullanılan yöntem, çalışılan alan, çalışma grubu ve temalarına ayrılarak çözümlenmiştir. Yapılan lisansüstü tezlere bakıldığında en fazla çalışılan alanın Psikoloji Anabilim Dalı olduğu görülmüştür. Bulgulara göre, çalışmalarda bireylerdeki sosyal kaygı/fobi oluşumunda aile tutumları, benlik saygısı, teknoloji kullanımı, spor yapma durumu, rahatsızlık durumları, aileden ayrılma ve üniversiteye gitme ve diğer durumlar başlıkları altında temalar oluşturulmuş ve incelenmiştir.

Anahtar kelimeler : Sosyal Kaygı, Sosyal Fobi, Lisansüstü Tez

INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS RELATED TO SOCIAL ANXIETY AND SOCIAL PHOBIA IN TURKEY

Abstract

With this study, it has been aimed to examine thematic distributions of postgraduate theses related to social anxiety and phobia in Turkey. The research is designed in screening model. The universe of the study consists of 189 graduate theses archived by YÖK Thesis Center and indexed as "social anxiety" and "social phobia" in the search engine. The sample of the research consists of a total of 118 postgraduate theses, including 107 master's, 5 doctoral and 6 specialty

* Öğr. Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye, zarслан46@hotmail.com, Orcid id: 0000-0001-8861-0310

** Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye, oguzemre@inonu.edu.tr, Orcid id: 0000-0001-6810-3151

*** Öğr. Gör., 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye, kubranur.varliklioz@omu.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-1811-4220

**** Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye, aysegul.ulutas@inonu.edu.tr, Orcid id:0000-0002-6497-6534

***** Öğr. Gör., Bingöl Üniversitesi, Bingöl, Türkiye, nalagoz@bingol.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-1344-6760

***** Öğr. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, Türkiye, semraakto@artuklu.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-0185-1339

Zekeriya ARSLAN, Oğuz EMRE, Kübrabur VARLIKLIÖZ, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ....

theses in medicine, in this field between 2015-2020. The obtained data were analyzed through document analysis, and the data were analyzed by dividing them into year, method, field of study, study group and themes according to the coding method. Considering the postgraduate theses made, it was seen that the most studied field was the Department of Psychology. According to the findings, themes were created and examined under the titles of family attitudes, self-esteem, use of technology, exercise, discomfort, leaving the family and going to university, and other situations in the formation of social anxiety / phobia in individuals in the studies

Key words: Social Anxiety, Social Phobia, Postgraduate Thesis

GİRİŞ

İnsan doğası gereği sosyal bir varlık olmakla birlikte etkileşimde bulunması gerekende bir varlıktır. Dünyaya gözünü açar açmaz etrafında birçok uyarıcıyla etkileşime geçmek zorundadır. Yaşamının başladığı andan itibaren birey sosyal bir ortamın üyesi olarak görülmektedir. Ailenin yaşantısı, kültürü, eğitimi, tutum ve davranışları, aile tipi, akraba ilişkileri vb. birçok faktör bireyin zihninde yeni şemaların oluşmasına sebep olmaktadır. Bu şemaların olumsuz şekilde oluşması bireyde psikolojik bir rahatsızlık olan sosyal kaygının oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Sosyal kaygı veya sosyal fobi bireyde sosyal ortamlar içerisinde insanlarla etkileşime girememe ve kalabalık önünde var olan performansını istendik şekilde sergileyememe olarak göze çarpar. Ayrıca etkileşim ve bireysel performans sergilerken yaşadığı yoğun kaygı ile karakterize bir patolojik durum olarak da tanımlanabilir. Bireylerin üzerinde bu gibi durumlardan herhangi birisi olsa dahi o bireyde sosyal kaygı bozukluğu vardır denilebilir (Heimberg vd., 1993). İnsan hayatının işleyişini, işlevselliğini ve yaşam kalitesini önemli ölçüde olumsuz olarak etkileyen sosyal kaygı yaşamın sonraki yıllarında ortaya çıkanlar olsa da genellikle yaşamın ilk yıllarından itibaren başladığı gözlenmiştir (Beidel ve Turner, 2007; Menezes vd., 2005). Bu durum çocukluk çağı ve bu yaşta çocukların yaşantıları ve maruz kaldığı durumların bireyin ileriki yaşamında ne kadar etkili olduğunu gözler önüne sermektedir. Araştırmalara bakıldığında sosyal kaygının erken yaşlardan itibaren başlamasında ve devam etmesinde olumsuz çocukluk yaşantılarının büyük bir öneminin olduğu saptanmıştır (APA, 2013; Binelli vd., 2012; Fıstıkçı vd., 2015). Çünkü yaşamın ilk yıllarını içine alan dönem yaşantıları aynı zamanda kişilerin kendileri ve sosyal dünyalarına yönelik varsayıma dayalı oluşumlar, olumsuz gelişen inanç durumları ve olumsuz benlik imajları oluşturduğu yıllar olarak bilinmektedir (Clark, 2002; Krans vd., 2014; Morgan, 2010). Bilim insanlarının son yüzyılda önemle üzerinde durduğu dönem olan çocukluk dönemi sosyal yaşamın başlamasına ek olarak öğrenme yaşantısı oluşturma ve bu öğrenmelerin ileriki yaşantılarını etkileyen en önemli dönemlerdendir. Bu dönemin olumsuz yaşantı ve öğrenmeleri gençlik, yetişkinlik ve hatta yaşlılık döneminde farklı sorunlar oluşturmakla birlikte ve psikolojik iyi oluş haline olumsuz etki etmektedir (Reiser vd., 2014; Melkman, 2017; Mosley-Johnson vd., 2018).

Kuramsal olarak sosyal kaygı ile ilgili açıklamalara bakıldığında; psikanalitik kuram, sosyal kaygıyı süper egoya olan yoğunlaşmış eleştiri ve süper egonun baskısından dolayı hissedilen rahatsızlık durumu olarak açıklamakla birlikte kaygıyı kişiyi harekete geçiren bir işi yapma, etkinlikte bulunma durumu için motivasyon sağlayıcı etkisi olan gerilime geçme hali olarak tanımlamaktadır.

Ayrıca Freud kaygıyı nevrotik, gerçeklik ve ahlaki kaygı olarak kategorize etmiştir. Dış dünyadan gerçek bir tehlike karşısında ortaya çıkan doğal tepkiye gerçek kaygı, İd'in kontrol edilemez arzularını baskılayamaması sonucunda bilinç düzeyine gelen duygusal tepkiye nevrotik kaygı ve ego ile süper egonun çatışması sonucu ortaya çıkan tepkileri ise ahlaki kaygı olarak ifade etmiştir (Corey, 2008; İnanç ve Yerlikaya, 2013). Davranışçılara göre ise sosyal kaygı bozukluğunun ortaya çıkmasında bireyin yaşantısı sonucunda koşul-pekiştireç ikiliyle birlikte sosyal öğrenme kavramları ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır (Beidel, 1998). Biyolojik kuram ise sosyal kaygı bozukluğunun genetik faktörlerle geçtiği ve bu geçişlerinin bireyleri etkilediği düşüncesi üzerinde çalışmıştır (Hughes vd., 2009). Bilişsel davranışçı kuramcılara göre incelendiğinde bireyin zihinsel yapısının çarpıklığı duygu ve davranışlarını yönlendirmekte ve bu durum neticesinde sosyal kaygı bozukluğunun şekillendiği düşünce şekli üzerine şekillendirilmiştir (Yalçın ve Sütçü, 2016).

Sosyal kaygı bozukluğunun hem bilimsel çalışmalar eşliğinde hem de kuramlara göre bakılıp incelendiğinde bu durumun kişide birçok farklı durumla iç içe geçmiş farklı durumların olduğu görülmektedir. Sosyal kaygı bozukluğunun bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkilemekle birlikte; bireyde strese, psikolojik yıpranmaya, motivasyon düşüklüğüne sebep olan durumlarla başa çıkma yollarını ararken daha çok ortaya çıkmakta olduğu görülmektedir. İnsan yaşamının kaliteli bir şekilde sürdürebilmesi açısından yaşamı olumsuz yönde etkileyen ve bir psikolojik sorun olarak karşımıza çıkan sosyal kaygı bozukluğunun temel nedenlerini ortaya çıkarmak insan yaşamını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. İnsan yaşamını olumsuz yönde tetikleyen sosyal kaygı bozukluğunun temel dinamiklerini tanımak önem arz etmektedir. Bu çalışmada sosyal kaygı alanında yapılmış lisansüstü tezler incelenmiş ve bu tezlerde bulunan temel sonuçlar tartışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen bu çalışmada; Türkiye’de sosyal kaygı ve fobi ile ilgili yapılmış lisansüstü eğitim tezlerinin tematik dağılımlarını ortaya koyduğundan betimsel nitelikte olup, çeşitli özellikleri bakımından eğilimlerini ortaya koyabilmek üzere tarama modelinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımdır. Doküman incelemesi tekniği ise araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren basılı ve elektronik materyallerin analizi için izlenen bir dizi sistematik işlemler bütünüdür (Karasar, 2012; Bowen, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırılacak olgu ile ilgili kitaplar, raporlar, video ve ses kayıtları, fotoğraflar vb. belgeler özgünlüğünü koruyacak ve sistematik bir şekilde analiz edilmelidir. Ayrıca doküman incelemesi yapılabilecek belgeler arasında, toplantı tutanakları, notlar, kitap ve broşürler, haritalar, gazete yazıları, dergiler, araştırmalar, senaryolar, raporlar, arşivler gibi belgeler yer almaktadır (Karataş, 2015; Patton, 2002).

Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılır ve bu analizle elde edilen bulgular değerlendirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel analiz dört aşamada gerçekleşmektedir. Birinci aşamada araştırmacı araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Böylece verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş olur. Ardından, araştırmacı daha önce oluşturmuş olduğu çerçeveye dayalı olarak verileri okur ve düzenler. Bu süreçte verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi önem taşımaktadır. Bu aşamadan sonra araştırmacı düzenlemiş olduğu verileri tanımlar. Bunun için gerekli yerlerde doğrudan alıntılara da başvurmak zorunda kalabilir. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Araştırmacı bu aşamada ayrıca yapmış olduğu yorumları daha da güçlendirmek için bulgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve ihtiyaç duyulması durumunda farklı olgular arasında karşılaştırma yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın bulgularında da bahsedildiği üzere son yıllarda kaygı, fobi, anksiyete gibi kavramların sıkça karşımıza çıkması ve popüler olması araştırma önemini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan tezlerin eksik yönlerinin eleştirilmesi de ileride araştırma yapacak kişilere bilimsel anlamda ışık tutacaktır. Sosyal kaygı ve fobi ile ilgili literatürde bu kapsamda yapılmış araştırmaya benzer bir çalışmaya rastlanmaması ise çalışmanın bir diğer önemini oluşturmaktadır

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, YÖK Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından arşivlenen, konu bölümü sosyal kaygı ve sosyal fobi olarak dizginlenen 189 lisansüstü eğitim tezinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise sosyal kaygı ve sosyal fobi konularında 2015-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin tamamı oluşturmaktadır. Ancak Türkçe yazılmayan 7 lisansüstü tez ve özet olarak sınırlandırılmış 8 adet tez araştırmaya dâhil edilmeyerek toplam 118 lisansüstü tez örnekleme oluşturmuştur. Bu tezlerden 107 yüksek lisans, 5

doktora ve 6 tıpta uzmanlık düzeyinde yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. yapılan lisansüstü tezlerin % 61,6 gibi büyük bir kısmının örnekleme dâhil edildiği görülmüştür. Araştırma, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'ne 2015-2020 yılları arasında kayıtlı lisansüstü eğitim tezleri ile sınırlıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi:

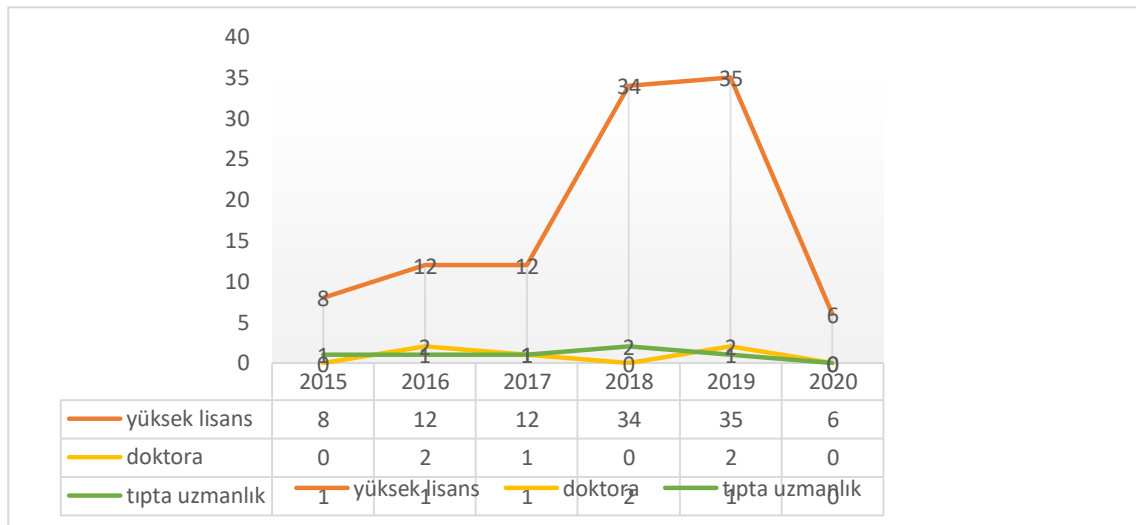
Araştırmada elde edilen veriler doküman analizi yardımıyla incelenmiştir. Doküman analizi, mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesidir (Karadağ, 2009). Bu doğrultuda araştırma örneklemini oluşturan 2015-2020 dönemine sosyal kaygı ve fobi ile ilgili ait yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri yıl, kullanılan yöntem, çalışılan alan, çalışılan insan grubu ve temalarına göre ayrılarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırmayı yürütmek üzere araştırmacılar, incelenecek dokümanların dahil edilme ve dışarıda bırakılma ölçütlerini açıkça belirtmiş, tez tarama sayfasında anahtar kelimeler yazılmış, doküman incelemesi aşama aşama ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu araştırmanın etik kurul raporu bulunmamaktadır. YÖK ulusal tez merkezi sayfasından erişim izni olan 118 tez çalışmaya alınmıştır.

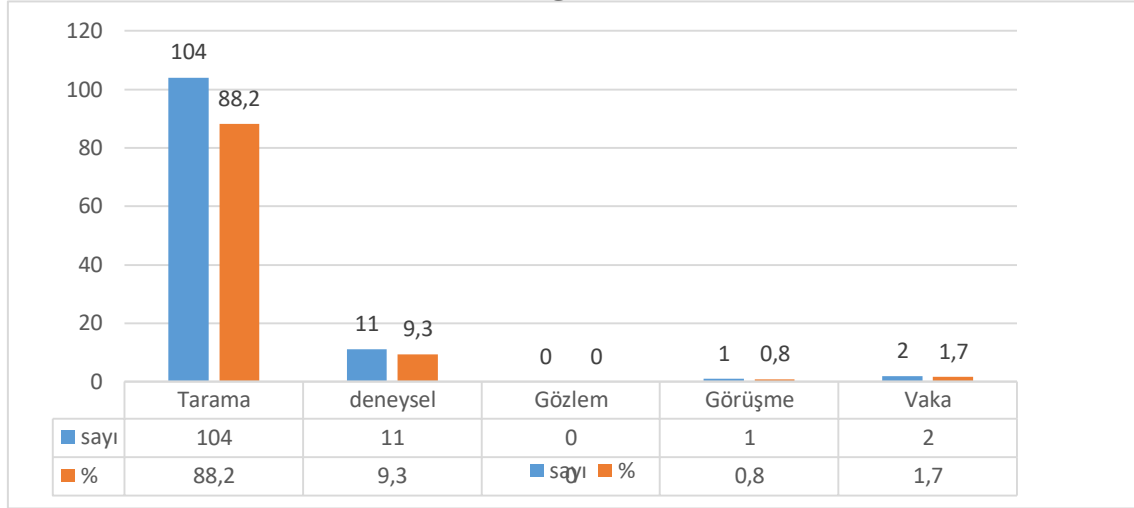
BULGULAR

Tablo 1. Örnekleme dâhil edilen lisansüstü eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımı

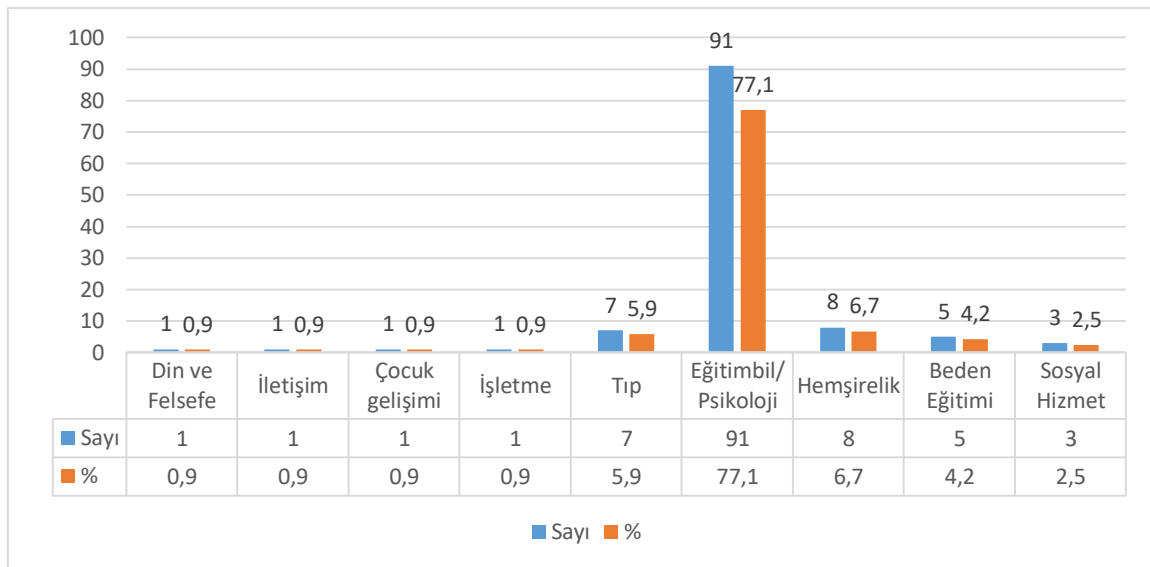
Tablo 1 incelendiğinde sosyal kaygı/fobi alanında 2015-2020 yılları arasında yapılmış yüksek lisans tezlerin bu konuya olan ilginin her yıl düzenli olarak arttığını, özellikle 2018 ve 2019 yılında ise çok fazla çalışma yapıldığı görülmektedir. Doktora ve Tıpta Uzmanlık tezlerine bakıldığında ise bu konuya olan ilginin istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür.

Tablo 2. Örnekleme dâhil edilen lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerin dağılımı

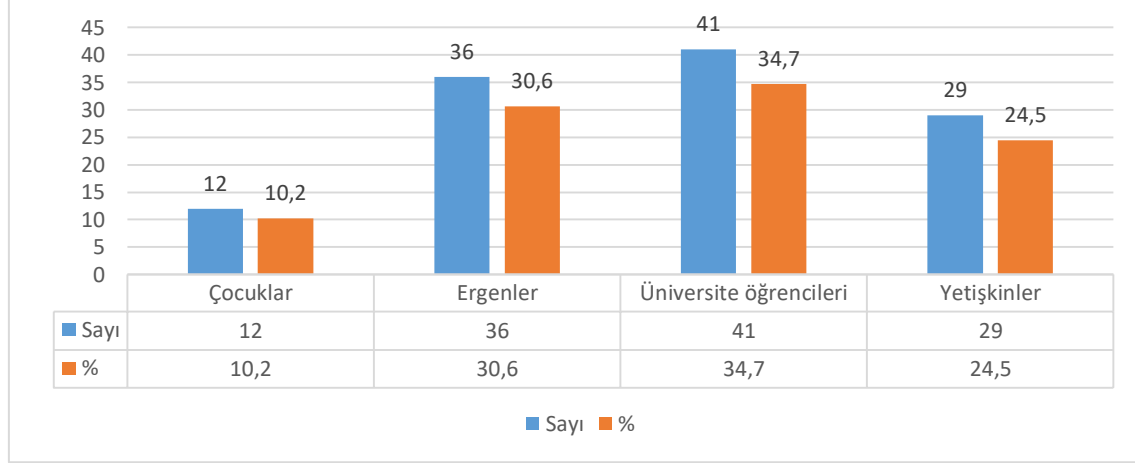
Tablo 2 incelendiğinde sosyal kaygı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin %87,7 ile en fazla tercih edilen modelin tarama modeliyken; gözlemin hiç tercih edilmediği ve görüşme modelinin de 0,8 oranda çok az tercih edildiği görülmüştür.

Tablo 3. Yapılan lisansüstü tezlerin bilim alanlarına göre dağılımı

Tablo 3 incelendiğinde sosyal kaygı ile ilgili yapılan lisansüstü tezler yapıldığı alanlara göre incelendiğinde %76,3 ile en çok araştırma yapılan alanın psikoloji olduğu; en az tercih edilen alan ise %0,8 oranlarıyla “ Din Felsefesi, İletişim, Çocuk Gelişimi ve İşletme” alanları olmuştur.

Tablo 4. Yapılan lisansüstü tezlerin hedef kitleye göre dağılımı

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaların %10,2 ile en az oranda çocuklara yönelik çalışmalar olurken en fazla tercih edilen grup ise %34,7 ile üniversite öğrencileri olmuştur.

Tablo 5. Ebeveyn tutum ve davranışlarının sosyal kaygı/ fobi ile ilişkisini konu alan lisansüstü tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Çocukluk Döneminde Sosyal Kaygının Gelişiminde Ebeveyn Kabul-Red Algısı: Otomatik Düşüncelerin Aracı Rolü
2015	Ebeveyn Besleme Tarzları İle Çocukların Öz Yeterlilik Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Çocuklardaki Obezite Durumuna Etkisi
2016	Yetiştirme Yurdunda Kalan Öğrenciler İle Aile Yanında Kalan Öğrencilerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması
2016	Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Sosyal Kaygı, Depresyon Ve Anne-Baba Tutumları İle Mükemmeliyetçilik Eğilimleri Ve Üniversiteye Uyum Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi
2016	Bireylerin Anne Baba Tutumlarının Özgüven Ve Sosyal Fobiye Olan İlişkinin İncelenmesi
2017	Sosyal Fobi Belirtileri İle Yetişkin Bağlanma Stilleri Ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2018	Kekemelik Tanısı Olan Çocuk Ve Ergenlerde Sosyal Kaygı Ve Depresyon Düzeylerinin, Ailelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Ve Anne Babalarındaki Psikiyatrik Belirtilerin Değerlendirilmesi
2018	Ortaokul 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Kaygıları İle Benlik

	Saygısı, Anne-Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Özellikleri Arasındaki İlişki
2018	Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumu, Akıllı Telefon Kullanımı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2018	Evli Veya Boşanmış Ebeveyn Sahip Olan, 11-14 Yaş Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Fobi Düzeyleri Arasındaki İlişki
2018	Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Kabul Ve Reddinin Mükemmeliyetçilik Ve Sosyal Kaygı Düzeyi İle İlişkinin İncelenmesi
2018	Çekirdek Aileye Ve Tek Ebeveynli Aileye Sahip Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyleri İle Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişki Ve Sosyoterapi
2018	Annelerin Eğitimleri Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Lise Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Mutluluk Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması
2018	Ebeveynlik Stilleri İle Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyine Göre İncelenmesi
2018	Algılanan Ebeveynlik Stilleri İle Sosyal Kaygı Bozukluğu Arasındaki İlişki: Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolü
2018	Genç Yetişkinlerde Anne Baba Algısı İle Sosyal Kaygı İlişkisinde Öğrenilmiş Güçlülüğün Aracı Etkisi
2019	Ortaokul Öğrencilerinin Ebeveyn Bağlanma Stilleri İle Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi
2019	Öğrenciler Ve Ebeveynlerindeki Sosyal Fobi Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Ebeveyn Kabul-Reddi İle Sosyal Kaygı Belirtileri Arasında Pozitif Ve Negatif Duygu Düzenleme Stratejilerinin Aracı Rolü
2019	İstanbul Örnekleminde Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Tutumunun Sosyal Kaygı Ve Mükemmeliyetçilik Düzeylerine Etkisi
2019	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Yordayıcısı Olarak Ailesel, Bilişsel Ve Kişisel Faktörler
2019	Alkol Kullanım Bozukluğu Tanısı Almış Hastalarda Ana Baba Tutumunun Depresyon Ve Sosyal Fobi Belirtileri İle İlişkisi
2020	Ebeveyn Kabul Reddi Ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Stratejileri İle Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 5 incelendiğinde bireyin sosyal kaygı/fobi durumunun ebeveyn durumları(Ana-baba tutumları, beslenme tarzları, ekonomik durumu, boşanmış aile, eğitim vb) ile ilişki 23 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Tezlerden 20(%86.9)'unda ebeveynin genel durumunun bireyde sosyal kaygı düzeyini olumlu ya da olumsuz şekilde etkilediği görülmüştür. Özellikle ailenin aşırı koruyucu ve kontrol edici baba ve mükemmeliyetçi aile tutumunun bireyde sosyal kaygı düzeyini arttırdığı tespit edilmiştir.

Ergenlerin temel psikolojik süreçlerinin karşılama düzeyi ile babanın rolü anlamlı bulunurken annenin rolü anlamlı düzeyde ilişki bulunamamıştır.

Ayrıca Ebeveyn tutumları çocuklarda kekemeliğin varlığını ve ek ruhsal problemlerin hepsinin birbiriyle çok yönlü olarak etkilediği ifade edilmiştir(Hürcan, 2018; Karataş, 2018).

İncelenen lisansüstü tezlerden 3(%13,1)'ü ise ebeveyn durumlarının bireylerde sosyal kaygı/fobi durumunu etkilemediğini belirtmişlerdir. Çocukluğunda koruyucu, demokratik ve otoriter aile tutumuna maruz kalan çocuğun ilerde sosyal kaygı ve özgüven durumunu etkilemediği ifade edilmiştir. Ayrıca ebeveyn çalışma durumu ile öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerinde farklılık olmadığı görülmüştür (Sağat, 2016; Özberk, 2018). Alkol kullanım bozukluğu olan bireyler ile kullanmayan bireylerin anne baba tutumları ile sosyal kaygı düzeyleri arasında fark bulunmamıştır(baltalı, 2019).

Tablo 6. Sosyal medya, internet, akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı/fobi ile ilişkisini konu alan lisansüstü tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Ergenlerde Parasosyal Etkileşim: İnternette Gerçek Benlik, Kendilik Algısı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkiler
2015	Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı, İnternet Bağımlılığının Sosyo-demografik Özellikler, Depresyon Ve Sosyal Fobi İle İlişkisi(T.Uz)
2016	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobi Ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2017	Ergenlerin Sosyal Zekâ, Sosyal Kaygı, Akran İlişkileri, İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler
2017	Evli Çiftlerin Sosyal Fobi Ve İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
2018	Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanım Bozukluğu, Sosyal Kaygı Ve Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2018	Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutum, Sosyal Medya Kullanımında Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkiler
2018	Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumu, Akıllı Telefon Kullanımı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2018	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Depresyon Ve Sosyal Fobi İle İlişkisi
2018	Çalışan Kadınların İnternet Ve Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyal Kaygı İle İlişkisi
2018	Üniversite Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Genel Psikolojik Belirtiler Ve Sosyal Fobi İle İlişkisi
2019	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanım Özelliklerinin Beğenilme Arzusu, Kendini Mükemmeliyetçi Gösterme Ve Sosyal Kaygı İle İlişkisi
2019	Sosyal Fobi Belirtileri İle Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı İle Sosyal

	Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Adolesanlarda İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi
2019	Ergenlerde Oyun Bağımlılığının Sosyal Kaygı, Saldırganlık Ve Sosyal Dışlanma İle İlişkinin İncelenmesi
2019	Adölesan Kızlarda Teknoloji Bağımlılığı İle Sosyal Kaygı Arasındaki İlişki
2019	Ergenlerin Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygıları İle Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyleri İle Sosyal Kaygı Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 6 incelendiğinde sosyal medya, internet ve akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı/fobi ile ilişkisini farklı değişkenler açısından incelendiği görülmektedir. Medya, internet ve akıllı telefonun bilinçsizce kullanımı beraberinde sosyal kaygı/fobi gibi birçok sorunu doğurduğu yapılan çalışmalarla saptanmıştır.

Yapılan lisansüstü çalışmalarda 10 tanesinde ergenlerin bilinçsizce internet ve telefonun kullanımının sosyal kaygı/fobi düzeyini artırdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca teknoloji bağımlılığının yaş, internette geçirilen süre, anne baba tutumları, güvenli bağlanma gibi durumlarla da ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Sağlan, 2019; Bayar, 2019; Belli, 2018; Kınay, 2019; Aytulun, 2015; Bor, 2018; Görür, 2019; Hayırcı, 2019; Hacıahmetoğlu, 2018; Güzel, 2019). Yetişkinlerde eğitim düzeyinin düşük olması, öz kontrol eksikliği, problemli internet kullanımı gibi nedenlerin de sosyal kaygıya sebep olduğu belirtilmiştir (Diba, 2107).

Toplumun her kesimini ilgilendiren ve giderek büyüyen bir sorun olan internet bağımlılığı beraberinde birçok soruna da doğurmaktadır. Üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımına depresyon, sosyal kaygı bozukluğu gibi çeşitli ruhsal sorunların eşlik ettiği saptanmıştır. Ruhsal sorunların oluşmasını engellemek için internet bağımlılığının önüne geçilecek çalışmalara yer verilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir (Şen, 2105; Durar, 2018). Sosyal medya, internet ve telefonun bilinçli ve kontrollü bir şekilde kullanılmamasının davranış bozukluğu, ruhsal bozukluklar ve sosyal kaygı/fobide artışa neden olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Benlik saygısı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi konu alan lisansüstü tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Alkol Ve Madde Bağımlılığında Beden Algısı, Benlik Saygısı Düzeyleri Ve Sosyal Fobi Görülme Sıklığı: Karşılaştırmalı Bir Çalışma
2016	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygı Düzeyi İle Benlik Saygısı Düzeyi İlişkisinin İncelenmesi
2016	Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajı Benlik Saygısı Ve Sosyal Fobinin İncelenmesi
2017	Ortaokul Öğrencilerinin Beden İmajı Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Bu Değişkenlerin Çeşitli Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi
2017	Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi
2017	Madde Bağımlılığı Tanısı Almış Kişilerde Benlik Saygısı İle Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2017	Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Duygusal Dikkat, Duygusal Netlik Ve Duygusal Onarım Düzeyleri İle Benlik Saygısı, Sosyal Kaygı Ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi
2018	Ortaokul 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Kaygıları İle Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Özellikleri Arasındaki İlişki
2018	11-15 Yaş Arası Bir Grup Ergende Akılcı Olmayan İnançların Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi
2018	Cinsiyet Farklılıklarının Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Üzerine Etkisi
2018	Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygının Talasemili Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi
2018	Benlik Saygısının, Algılanan Stres Durumu Üzerindeki Etkisi Ve Sosyal Kaygı Ve Kaçınmayla İlişkisi
2019	Ön Ergenlerde Sosyal Görünüş Kaygısı, Benlik Saygısı Ve Otomatik Düşüncelerin Sosyal Kaygıyı Yordamadaki Rolü

Tablo 7 incelendiğinde benlik saygısı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi ele alan lisansüstü tezlerle ilgili aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır:

Yeliz (2015) araştırmasında alkol ve madde bağımlılığının sosyal fobi belirtileri, beden algısı ve benlik saygısı düzeyleri ile farklı düzeylerde bağlantılı olduğunu saptamıştır. Farklı bir çalışmada ise madde bağımlılığı olan kişilerde sosyal fobiyle benlik saygısı arasında, pozitif yönde, zayıf, anlamlı bir ilişki bulunmuş olup; madde bağımlılığı olan kişilerin bağımlılık süresi ile sosyal fobi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Şahin, 2017).

Küçük (2016) çalışmasında ise bireylerin benlik saygısı düzeyleri ile sosyal kaygı puanları arasında zayıf oranda pozitif yönde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğunu; benlik saygısı düzeyleri ile kaygı puanları arasında da aynı şekilde zayıf oranda pozitif yönde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğunu bulmuştur. Hasbolat (2016), üniversite öğrencilerine yönelik yapmış olduğu araştırmada ise öğrencilerin benlik saygısı puanlarında magazin haberlerini takip etme, arkadaş grubuna sahip olma, flört ilişkisi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer ve anne-baba tutumlarına göre anlamlı fark bulunmakta iken; cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sosyal fobi puanlarında cinsiyet, arkadaş grubu, flört ilişkisi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer ve anne-baba tutumlarına göre anlamlı fark bulunduğu fakat magazin haberlerini takip etmeye göre anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Ergenlerin sosyal kaygı düzeyi ile beden imajı düzeyleri arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Beden imajının sosyal kaygıyı yordama gücü %18' dir. Araştırmada ele alınan demografik özelliklerden; cinsiyet sosyal kaygı için anlamlı fark oluşturmazken erkeklerin beden imajı düzeyi kız öğrencilerden daha yüksektir. Bunlarla birlikte öğrencilerin ailenin okur-yazarlık durumu, sosyo-ekonomik durumu ve baba eğitim düzeyi bu durumunun olumlu ya da olumsuz şekilde etkilediği görülmüştür (Aslan, 2017). Buna benzer Eroğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin sosyal kaygıları ile benlik saygıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak aile tutumlarının çocukların sosyal kaygı durumu ve benlik saygısı düzeyleri arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Bir diğer araştırma sonucuna bakıldığında ise benlik saygısı ile sosyal kaygı arasında negatif yönde ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Benlik saygısı arttıkça sosyal kaygı azalmaktadır. Öğrencilerde sosyal kaygı arttıkça benlik saygısı azalmaktadır (Çetin, 2017).

Araştırma bulgularına göre, duygusal dikkat, duygusal netlik ve duygusal onarım düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri de yüksek olarak bulunurken sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Uslu, 2017).

Deniz (2018) araştırmasında katılımcılardaki akılcı olmayan inanç düzeylerinin yaşa, cinsiyete ve anne-babanın birlikteliğine göre, sosyal kaygı düzeylerinin annenin eğitim seviyesine ve anne-baba birlikteliğine göre; benlik saygısı düzeylerinin ise annenin ve babanın eğitim düzeyine ve cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını saptamıştır. Çelikaslan (2018) çalışmasında ise katılımcıların cinsiyete göre kaygı ve benlik saygısı ölçeklerinden aldıkları

puanlar negatif yönde ilişkilidir. Bireylerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça bireylerin kaygı, kaçınma ve sosyal kaygı ölçeklerinden aldıkları puanların düşmekte olduğu görülmüştür.

Toplumsal cinsiyet perspektifinde kadın hastaların depresyon seviyesinin, erkek hastalara göre daha yüksek olduğu uygulanan ölçeklerle tespit edilmiştir. Talasemili kadın katılımcıların depresif duygulanım düzeyi, erkek katılımcıların düzeyinden anlamlı seviyede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kaygı düzeyi yüksek talasemili bireylerin mental sağlık ve yaşam kaliteleri düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Ancak, ebeveyn ilgisi yüksek talasemili bireylerin fiziksel fonksiyonun da yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Soğuksu, 2018).

Bir başka araştırmada benlik saygısının algılanan stres üzerinde anlamlı bir etkiye sahip, sosyal kaygı ve kaçınmanın algılanan stres üzerinde anlamlı etkisinin olduğu ve benlik saygısının algılanan stres üzerindeki etkisinin sosyal kaygı ve kaçınmayla ilişkili olmadığı sonucu saptanmıştır (Gülle, 2018). Topal (2019)'ın araştırmasına göre sosyal görünüş kaygı ve otomatik düşüncelerin sosyal kaygıyı anlamlı düzeyde yordadığı ve kızların otomatik düşünce ve sosyal kaygı puanlarının erkeklere göre yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Spor ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi konu alan lisansüstü tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Sporun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi
2016	Takım ve Bireysel Sporla Uğraşan Gençlerin Sosyal Fobi Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi
2017	Spor veya Sanatla Uğraşan Ergenlerin Duygu Düzenleme Becerileri, Sosyal Kaygı ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişki
2018	“Futboldaki Cinsiyetçi Söylem ve Davranışların Kadın Taraftarlar Üzerinde Yarattığı Sosyal Kaygı ve Erkek Taraftarların Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeyi”
2018	Futbolcuların Sosyal Fobi Düzeyleri
2019	Spor Lisesi ve Diğer Lise Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeyleri ile Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 8 incelendiğinde spor ile sosyal kaygı/fobinin (cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, yaş, içe dönüklük, dışa dönüklük vb.) değişkenlere göre aradaki ilişkiyi inceleyen altı tane lisansüstü çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalara göre sporcuların sosyal fobi ve sosyal kaçınmada anne-baba eğitim durumu, cinsiyet, içe dönüklük, dışa dönüklük değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Aynı zamanda sosyal kaygı/fobi ile sosyal kaçınma arasında da pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (Aydın, 2017; Öz, 2018; Demirtop, 2019).

Çalışmada kadın bireylerin sosyal kaçınma ve sosyal kaygılarında maddi kazançları ya da futbolu sevme durumu etkilemediği görülmüştür. Öte yandan kadın bireylerin sosyal kaygı ve sosyal kaçınma düzeyleri üzerinde toplam maça gitme sayısı belirleyici olmuştur. Bulgulara göre maça gitme sayısı az olan kadın bireylerin maça gitme sayısı çok olan kadın bireylere kıyasla sosyal kaygı/fobinin ve sosyal kaçınma düzeyleri daha yüksektir (Buldan, 2018). Yapılan diğer bir çalışmada sporun üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı/fobi düzeylerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca sporla uğraşan öğrenciler öznel iyi oluş düzeyleri de olumlu etkilenmektedir (Çağlayan Tunç, 2015). Sanat ve spor ile uğraşan bireylerin sosyal fobi/kaygı düzeyi arttıkça buna paralel olarak öfke durumlarının da arttığı görülmüştür. Fakat sanat ve sporla uğraşmayan bireylerde sosyal fobi/kaygı ve öfke durumları arasında bir ilişki bulunmamıştır (Öpöz, 2017).

Tablo 9. Bireylerdeki bir takım rahatsızlıkların (engel durumları) sosyal kaygıyla ilişkisini konu alan tezler

Yıl	Tez Adı
2016	18-60 Yaş Arası Sedef Hastalığı Tanısı Almış Bireylerin; Depresyon ve Sosyal Kaygı Düzeyi İle 18-60 Yaş Arası Sedef Hastalığı Tanısı Almamış Bireylerin; Depresyon ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi
2016	Epilepsi Hastalarında Sosyal Fobi, Agorafobi Ve Depresyon Sıklığının Klinik Ölçekler Kullanılarak Saptanması
2017	Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ana Babalarda Sosyal Kaygı Ve Algılanan Sosyal Destek
2018	Akneli Ergenlerde İzotretinoin Kullanımının İntihar, Sosyal Fobi, Obsesif Kompulsif Belirtiler ve Diğer Psikiyatrik Değişkenler Üzerine Etkisi
2018	Kardeşi Otizmlili Olan Ve Olmayan Ergenlerin Kardeş İlişkileri Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması
2018	Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri, Sosyal Fobi Belirtileri, Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Belirtileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Obez Bireylerde Sosyal Kaygı Düzeyi ve Sosyal Kaygıyı Etkileyen Etmenler
2019	Sosyal Kaygı ile Üstbiliş Arasındaki İlişkinin Özel Bir eğitim Kurumundaki Öğrencilerde İncelenmesi

Tablo 9 incelendiğinde bireylerde sosyal kaygının bir takım rahatsızlıklar (engel durumları) ile olan ilişkisini belirleyen sekiz tane lisansüstü tez incelenmiştir. Bireylerin sahip oldukları dış görünüşlerinde olan bazı rahatsızlıklar akne vb.

sosyal kaygı ile pozitif bir ilişki saptanmış ve özellikle tedavi uygulandıktan sonra sosyal kaygı ve buna eşlik eden obsesif kompulsif durumlarında da iyileşme olduğu görülmüştür. Ayrıca rahatsızlığı olan bireylerde (epilepsi, obez, sedef, otizm vb.) depresyon ve anksiyete bozukluğu oranı oldukça yüksektir ve yine epilepsili hastalar arasında kapalı alan fobisi, özellikle de kadınlarda daha belirgin bulunmuştur (Erdoğan, 2018; Uzdu, 2016; Aktaş, 2019; F.Ateş, 2016; Sınanmış, 2018).

Öte yandan rahatsızlığı olan bireylerin sosyal kaygı durumları rahatsızlığa sahip olmaktan ziyade doğru şekilde yönlendirilmediklerinden ve anlaşılamadıklarından dolayı olabileceği düşünülmektedir.

İncelenen tezlerin ikisinde herhangi bir rahatsızlığa (engele) sahip olan bireylerin yakınları (anne-baba, kardeş) sosyal fobi/kaygı düzeylerin oldukça yüksek olduğu saptanmıştır (Sınanmış, 2018; Ertan, 2017). Sosyal fobi/kaygı ye eşlik eden depresyon, anksiyete bozukluğu dışında zayıfta olsa dikkat eksikliği ve hiperaktivitenin de ilişkili olabileceği düşünülmüştür (Önder, 2018).

Tablo 10. Bireylerde beliren kişisel birtakım durumların sosyal kaygı ve sosyal fobi arasındaki ilişkiye etkisini konu edinen tezler

Yıl	Tez Adı
2016	Üniversite Öğrencilerinin Öz Duyarlıkları, Sosyal Kaygı Belirtileri Ve Üniversite Yaşamına Uyumları Arasındaki İlişkiler
2017	Uyum Arttırma Grup Rehberliğinin Ergenlerin Duygusal Öz-Yeterlik Ve Sosyal Kaygı Düzeylerine Etkisi
2018	Klasik ve modern sistemde hafızlık yapan bireylerde öznel iyi oluş ve sosyal kaygı ilişkisi üzerine bir çalışma
2019	Sosyal Fobi Belirti Düzeyinin Kendine Yansıtma Ve İçgörü İle İlişkisi
2019	Bilişsel Davranışçı Terapiye Dayalı Bireysel Psikolojik Danışmanın Sosyal Kaygı, Özyeterlik Ve Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisi
2019	Öğretmen Adaylarında Duygusal Zeka Sosyal Kaygı Ve Öznel İyi Oluş Arasındaki Yordayıcı İlişki
2020	Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Sosyal Kaygı, Sosyal Beceri Ve Öz-Duyarlık Açısından İncelenmesi
2020	Ergenlerde İyi Oluş Sosyal Kaygı Ve Öz Denetim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 10 incelendiğinde özellikle son yıllarda sosyal kaygı/fobi ile bireyin yapısını doğrudan ele alan çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Tabloda bireylerde beliren birtakım durumların içe ve dışa dönüklük, öz-duyarlık, öz-yeterlik, iç-görü, öz-denetim ve öznel iyi oluş ile sosyal kaygı/fobi ile ilişkisini inceleyen sekiz tane lisansüstü çalışma yapılmıştır. Yapılan lisansüstü

çalışmalarla bireyin kendisi ile ilgili durumların sosyal kaygı/fobi ile ne kadar ilişkili olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Bireylerde sosyal kaygı/fobi farklı dönemlerde olabildiği ve sosyal kaygı/fobinin bireyi etkilemesinde cinsiyet, yaş, eğitim, anne-baba mesleği ve eğitim durumu, ekonomik faktörler vb. birçok faktör olabileceği saptanmıştır. Sosyal kaygı/fobi ergenler ve üniversite öğrencilerde sıklıkla görüldüğü ve sosyal kaygı/fobiye sebep olacak farklı durumların olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda sosyal kaygı/fobisi olan bireylere düzenli olarak psikolojik destek verildiğinde bu kaygılarında ciddi iyileşme olduğu görülmüş ayrıca psikolojik iyi oluş, öz denetim ve öz yeterlikleri de artmıştır (Avşar, 2019; Gül, 2017).

Ülkemizde iç görü, öz-duyarlılık, öznel iyi oluş gibi kavramların insanlar arasında tam olarak doğru anlaşılmadığı ifade edilmiştir. Bu gibi kavramların bireyde doğru bir şekilde yer edinmesi birçok problemin yaşanmasını engelleyeceği gibi toplumsal ve bireysel refahın sağlamasında önemlidir.

Tablo 11. Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan sosyal kaygı/fobi ile ilişkisini konu alan tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Artvin Çoruh Üniversitesi Öğrencilerinin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer Ve Cinsiyetlerin Sosyal Fobi Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi
2015	Hemşirelik Öğrencilerinde Yalnızlık İle Reddedilme Duyarlılığı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2016	Üniversite Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Ve Sosyal Kaygılarının, Mükemmeliyetçilik Tutumlarını Yordaması
2016	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygı Belirtilerini Azaltmaya Yönelik Birleştirilmiş Bilişsel Yanlılık Değişimleme Çalışması: Deneysel Bir Araştırma
2017	Farklı Bölümlerde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Psikolojik Dayanıklılıklarına Etkisi
2018	Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sosyal Fobinin Yaşam Kalitesi Ve Üniversiteye Uyum Üzerine Etkisi
2018	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Kendini Sabotaj Ve Erteleme Davranışı İle İlişkisi
2018	Üniversite Öğrencilerinde Duygu Düzenleme Güçlüğü Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin Araştırılması
2018	Üniversite Öğrencilerinin Erken Dönem Uyumsuz Şemaları İle Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Türkiye Ve Belçika Karşılaştırması
2018	İstanbul Gelişim Üniversite Öğrencilerde Sosyal Fobi Yaygınlığı İle Akademik Başarı Oranları Arasındaki İlişkisi

2019	Lise Ve Üniversitede Okuyan Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Fobi Sosyotropi-Otonomi Düzeyi, Bu İki Değişken Arasındaki İlişki Durumu Ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi
2019	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygı, Bilinçli Farkındalık Ve Üstbilişlerin Değerlendirilmesi
2019	Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Yordayıcısı Olarak Ailesel, Bilişsel ve Kişisel Faktörler
2019	Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları, Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının Sosyal Kaygılarını Yordaması
2020	Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının yordayıcıları olarak duygusal zekâ ve otantiklik

Üniversite kazanma ve farklı bir şehirde yaşama durumu bireyde birçok olumlu ve olumsuz durumu beraberinde getirmektedir. Ailesinden ilk defa ayrılan ve sosyal yaşamında birçok komplike durumla başa çıkmak zorunda kalan bu bireylerde sosyal kaygı yaşama durumu daha sık göze çarpan durumdur.

Tablo 12’de üniversite öğrencilerinin yaşadığı farklı durumlar ile sosyal kaygı bozukluğunun ilişkili olduğu diğer lisansüstü tezler incelendiğinde birçok durumun sosyal kaygı ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Morbel (2015) üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasında sosyal kaygı/fobinin olduğu, aile, öğretmen ve akademisyenlerin bu konuda hassas olmaları ve bu sorunun üstesinden gelinip bireyde sağlıklı bir kimlik gelişimi için erken tanı konup psikolojik yardımın gerekli olduğunu belirtmiştir. Vatansever Bulut (2016), ebeveynlerin yanlış yaklaşımlarından kaynaklı, çocuklarda oluşan mantığa uygun olmayan inanç ve tutumların çocuktaki yüksek kaygı/fobiye sebep olduğu, onlara karşı sergiledikleri kabul ve red tutumların özellikle üniversite yıllarında yaşanan sosyal problemler (sosyal kaygı, reddedilme kaygısı, kişiler arası iletişim sorunu) ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Atarbay (2017) sosyal kaygı ile psikolojik dayanaklık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, özellikle sosyal kaygının oluşmasını engellemek için bireylerin psikolojik dayanıklılığının artırılması gerektiği ve diğer bir nokta şimdiye kadar bu konu ile ilgili yeterli çalışma yapılmadığı belirtmiştir. İzci (2018), sosyal fobiye sahip öğrencilerin notlarının düşük olduğunu, öğrencilerdeki sosyal fobinin akademik başarı durumunu etkilediğini tespit etmiştir. Yüksel (2015), hemşirelik öğrencilerin kişilerarası ilişkilerin çok güçlü olması gerektiği, gelişebilecek sosyal kaygı, reddedilme duyarlılığı ve yalnızlık gibi durumlar öğrencileri hem bireysel hem de mesleki açıdan etkileyebileceğini bunun da hastalarla olan ilişkinin kalitesini bozacağını araştırmaları ile ortaya koymuştur. Akgün (2018) üniversite öğrencilerinde erken fark edilemeyen sosyal kaygının yaşam kalitesi ve çevreye uyumunu olumsuz

bir şekilde etkilediğini tespit etmiştir. Kiper (2016), araştırmasına öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ile sosyal kaygı düzeylerinin mükemmeliyetçilik tutumu ile ilişkili olduğunu ve anne-baba-öğretmenlerin bu noktada tutumlarının önemli olduğunu belirlemiştir. Aydın (2018) üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme sıkıntısı olan öğrencilerde sosyal kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu; Koç (2016) sosyal kaygı, depresyon vb. belirtiler gösteren üniversite öğrencileri üzerinde ilk defa uygulanan birleştirilmiş yanlılık değişimleme çalışmasına göre öğrencilerde sosyal kaygı düzeyinin az da olsa azaldığını belirtmiştir. Durusoy (2019), sosyal kaygıyı önlemede ve hafifletmede üstbilişler ve bilinçli farkındalığın artırılmasına yönelik müdahalelerin yapılmasının yanısıra cinsiyet, madde kullanımı gibi durumların farklılaşmasında anlamlı bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Söyleyen (2018), üniversite öğrencilerinde olan sosyal kaygının kendini sabotaj etme, kaçınma ve akademik ertelemeyi etkilediğini ayrıca öğrencilerin yaşı, ebeveyn eğitim düzeylerinin de sosyal kaygı düzeyini etkilediğini araştırmasında belirtmiştir. Kocaoğlu (2020)'nın yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeyi cinsiyet, sınıf değişkeni, anne eğitim düzeyi, aile ortamı, ailenin ekonomik düzeyi, kardeş sayısı gibi faktörler arasında anlamlı bir ilişki olduğu, sosyal kaygı ile otantiklik ve duygusal zeka düzeyi arasında da negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Küçük (2019), üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeyleri ile anne-baba koruma alt boyutları arasında pozitif bir ilişki bulunurken, anne-baba ilgi/kontrol alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu saptamıştır. Rada (2018) tarafından Türkiye ve Belçika da yapılan çalışmada sosyal kaygı ile bazı şemaların arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiş, çalışmada Türkiye'deki çalışma grubu öğrencilerinde karamsarlık, izolasyon, güvensizlik, duyguları bastırma vb. şemaların sosyal kaygıyı etkilediği, Belçika'daki öğrencilerle yapılan çalışmada ise sosyal kaygı terk edilme ve duygusal yoksunluğun etkilediği sonucuna ulaşmıştır. İnci (2019), çalışmasında üniversite öğrencilerinde erken dönem uyumsuz şemaların (duygusal yoksunluk, utanç, sosyal izolasyon, terk edilme vb.) sosyal kaygıyı düzeyini etkilediğini öne sürmüştür.

Tablo 12. Sosyal fobi/kaygı ile ilişkilendirilmiş farklı durumları konu alan diğer lisansüstü tezler

Yıl	Tez Adı
2015	Bağlanma Kuramı Perspektifinden Sosyal Kaygı:Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Ve Reddedilme Duyarlılığının Rolü
2015	Lise Öğrencisi Ergenlerde Atılganlık, Sosyal Fobi Ve Boyun Eğici Davranışları Arasındaki İlişki
2016	Adana İli 12-16 Yaş Öğrencilerde Sosyal Fobi Görülme Yaygınlığı Ve Etkileyen Faktörler

2016	12-14 Yaş Aralığındaki Öğrencilerin Bilişsel Çarpıtmaları İle Sosyal Fobi Belirti Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2017	Sosyal Fobi Tanısı Alan Ergenlerde Akran Zorbalığı ve İlişkili Özelliklerin İncelenmesi
2017	Öğretmenlerde Sosyal Kaygı Düzeyi Ve İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
2018	Öğretmen Adaylarının Sahip Olduğu Değerler, Sosyal Kaygı Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler
2018	Ergenlerde Okula Yabancılaşmanın Sosyal Kaygı Düzeyi Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi
2018	Öğrencilerin Sınav Kaygısı İle Sosyal Kaygı Ve Mükemmeliyetçilikleri Arasındaki İlişki
2018	Estetik Operasyon Geçirmiş Bireylerde Beden Algısı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişki
2018	Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Bilişsel Çarpıtmaların Sosyal Kaygı Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi
2018	Çocuk Destek Merkezlerinde Yaşayan Cinsel İstismar Mağduru Kız Çocuklarının Sosyal Kaygı Düzeyleri
2019	Ergenlerde Psikolojik Sağlamlığın Sosyal Dışlanma, Sosyal Kaygı, Cinsiyet Ve Sınıf Düzeyi Açısından İncelenmesi
2019	Ergenlerin sahip oldukları değerler, öznel iyi oluşları ve sosyal kaygıları arasındaki yordayıcı ilişki
2019	Liselerde Akran Zorbalığının Yaygınlığı Ve Mağdurların Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi
2019	Lise Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeyi Ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Lise Öğrencilerinde Genel Kaygı Ve Sosyal Kaygının Sözel Akıcılığı Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi
2019	Ergenlerde ebeveyn kabul-red algısı ile red duyarlılığı, sosyal kaygı, yalnızlık, duygu düzenleme güçlüğü ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Karma desenli bir çalışma
2019	Yetişkin Bireylerde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar İle Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Yetişkin Bireylerde Sosyal Fobi İle Fonksiyonel Olmayan Tutumların Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
2019	Sosyal Kaygı Belirtilerinin Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi
2019	Sosyal Kaygı İçin Kavramsallaştırma Ve Modelleme Çalışması
2019	Kültürel Zekânın Sosyal Fobi Ve Yalnızlık Üzerine Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma
2019	Oyun Terapisiyle Bütünleştirilmiş Grupla Psikolojik Danışmanın İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerine Etkisi
2020	Sosyal kaygı ve kaçınma davranışlarının sosyodemografik özelliklerle ilişkisi
2020	Mükemmeliyetçilik Ve Stresle Başa Çıkma Yaklaşımlarının Sosyal Kaygı Üzerindeki Etkisi

Tablo 12 incelendiğinde sosyal kaygı ile ilişkili olan diğer lisansüstü tezler birçok durumun sosyal kaygı ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sönmez (2016) sosyal kaygı/fobinin çocukluk ve ergenlik döneminde sık görülen bir bozukluk olduğunu belirtmiştir. Özellikle risk altındaki kadınlarda ve sosyoekonomik düzeyi düşük olan kişilerde daha yüksek seyrettiğini vurgulamıştır. Zörer (2015), saplantılı, korkulu ve güvensiz bağlanan bireylerin güvenli bağlanan bireylere kıyasla daha fazla sosyal kaygı yaşadıklarını, reddedilmeye daha duyarlı olduklarını saptamıştır. Keçe (2018), Çocuk Destek Merkezlerinde yaşayan ve cinsel istismara uğramış çocuklarda olumsuz değerlendirme yapılması korkusu sonucu çocuklarda sosyal kaygının artarak çocuğun sosyal durumunu etkilediği belirtilmiştir. Çınar (2019) kültürel zeka ile sosyal fobi arasında ilişki olduğunu altını çizmiştir. Kültürel zeka seviyesi düşük olan bireylerde utanma ve çekinmeden kaynaklı çevrelerine karşı içe kapanık davranışlar sergilendiği ve sosyal fobiyi yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca durumun böyle devam etmesiyle de kendilerinin yalnız oldukları duygusuna kapıldıkları saptanmıştır. Dursun (2019) lise öğrencilerindeki genel kaygı ile sosyal kaygı durumlarının beklenilenin aksine sözel akıcılık performansını etkilemediğini saptamıştır. Yılmaz (2019) problem çözme becerisi ile sosyal fobi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Sarıyar (2015), boyun eğici davranışlarda bulunan lise öğrencilerinin sosyal kaçınma ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu, atılgan düzeyleri yüksek olan öğrencilerde ise boyun eğici davranışların düşük olduğu saptanmıştır. Teke (2019), sosyal kaygıya sahip ilköğretim çocuklarına yönelik grupla beraber yapılan oyun terapisinin etkili olduğu ve zamanla sosyal kaygı düzeyinde azalmalar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özer (2017), öğretmenlerin iletişim becerileri ile sosyal kaygıları arasında ilişki olduğunu, iletişim becerileri düşük olan öğretmenlerin sosyal kaygılarının yüksek, iletişim becerileri yüksek olan öğretmenlerin ise sosyal kaygılarının düşük olduğu çıkarımında bulunmuştur. Kallek (2019), araştırmasında çocuklardaki sosyal kaygının çocuğun özerklik girişimlerinin kısıtlanması ve babanın aşırı koruyucu tutumuyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gök (2019) tarafından yapısal eşitlik modellemesi ile yapılan çalışmada sosyal kaygıyı en çok etkileyen durumların benlik saygısı, kendilik algısı ve olumsuz olarak değerlendirme olduğu saptanmıştır. Çevirir (2020) sosyal kaygının demografik özelliklere göre incelendiği çalışmada cinsiyet, yaş ve eğitim durumları belirleyici olmuştur. Kadınların erkeklere oranla sosyal kaygı düzeyi yüksek çıkmış, eğitim durumlarına göre ise lise mezunlarının sosyal kaygı düzeyi lisans ve ön lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bilgiz (2018) sosyal kaygı ile bilişsel süreçler ve toplumdaki cinsiyetçi rolleri arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Demiröz (2019), yetişkin bireylerde fonksiyonel olmayan tutumlar ile sosyal

fobileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ay (2017) ve Telci (2019), akran zorbalığının sosyal fobi/kaygıyı artırdığını ve özellikle de sosyal fobi/kaygılı çocukların akran zorbalığından çok etkilendikleri ve bu çocukların akran zorbalığından korunmalarına yönelik önlemlerin alınması gerektiğini belirlemiştir. Eren (2018) ise çalışmasında öğretmen adaylarının sahip oldukları değerlerin artmasıyla sosyal kaygılarının azalacağını ve öğretmen adaylarının sahip oldukları değerleri arttıkça yalnızlık düzeylerinde azalmanın söz konusu olacağını saptamıştır.

SONUÇ

Sosyal Kaygı/Fobi alanında 2015-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesi sonucunda bu yıllar arasında 107 yüksek lisans, 5 doktora tezi ve 6 Tıpta uzmanlık olmak üzere toplam 118 tane lisansüstü tez yapıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda çocuk ve ergenlerin, üniversite öğrencilerinin ve yetişkinlerin yer aldığı; ebeveynin tutum ve davranışlar, sosyal medya akıllı telefon ve internet kullanımı, benlik saygıları, spor yapma durumu, üniversiteye gitme ve ayrılık, alkol ve madde bağımlılık durumu, farklı rahatsızlıkların olma durumu gibi temalarla çalışmaların işlendiği görülmüş olup bu çalışmaların çok azı vaka çalışması yapılmıştır. Bu durumun tespiti noktasında vaka çalışmaları ve deneysel çalışmaların artırılması faydalı olacaktır.

Tezlerde en fazla tarama yönteminin kullanıldığı, en fazla lisansüstü tezin 2019 yılında yapıldığı ve tezlerin disiplinlerarası dağılımında ise ilk sırayı eğitim bilimleri/psikoloji alanının olduğu görülmektedir. Tezlerin temalarına göre dağılımları incelendiğinde ise ebeveyn tutum ve davranışlarının sosyal kaygı oluşumundaki etkisine yönelik tez ile (23 tez) internet sosyal medya ve akıllı telefon kullanımının sosyal kaygıya etkisine yönelik tezlerin (21 tez) bu alanda yapılan çalışmalarda daha fazla tercih edildiği; bireylerin spor yapma durumu (5 tez), özel gereksinim ve farklı engel durumu ile ilgili çalışmaların (8 tez) ise sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmada sosyal kaygı/fobi ergenler ve üniversite öğrencilerinde sıklıkla görülmüş ve sosyal kaygı/fobiye sebep olacak farklı durumların olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun sebepleri arasında ergen ve üniversite öğrencilerinin kendi kimliklerini oluşturma sürecinde, bağımsız olma, kendi kendine yetebilme, korku, özlem, yetersizlik, beklenti, sorumluluk ve özgüven gibi temel kimlik kavramlarında yaşanan sorunlar olabileceği ve bu sürecin paydaşları içerisinde ailenin çocuklarını yetiştirme biçimleri, beklentileri, tutumları ve çevresel faktörlerin etkisi olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

- Araştırmaya dâhil edilen tezler incelendiğinde çocukluktan yetişkinliğe kadar uzanan bir sosyal kaygı ve sosyal fobi ağının olduğu görülmektedir. Bu konuda insan hayatına olumsuz etki eden bu sürecin önüne geçebilmek adına bu sürecin temel dinamiklerini araştırmaya konu alacak, aile katılımlı deneysel çalışmalar ve karma desenli çalışmalar yapılması bu konunun daha ayrıntılı ele alınması adına faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Bireylerde meydana gelen sosyal kaygı/fobinin oluşma sürecinin yordayıcısı olarak bağlanma ve kimlik tiplerinin ilişkisi incelenebilir
- Ericson'un psikososyal gelişim kuramının tüm evreleri çerçevesinde bireylerin yaş gruplarına göre boylamsal bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Beidel, D. C. (1998). Social anxiety disorder: etiology and early clinical presentation. *Journal of Clinical Psychiatry*, 59(17), 27-32.
- Beidel, D. C. and Turner, S. M. (1998). Shy children, phobic adults. nature and treatment of social phobia. Washington, DC: *American Psychological Association*
- Beidel, D. C. and Turner, S. M. (2007). Shy children, phobic adults: Nature and treatment of social anxiety disorders (2nd ed.).Doi - 10.1037/11533-000
- Binelli, C., Ortiz, A., Muñiz, A., Gelabert, E., Ferraz, L., S Filho, A., Crippa, JA., E Nardi, A.,Subira,S. ve Martín-Santos, R. (2012). Social anxiety and negative early life events in university students. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 34, 69-74.
- Birliği, A. P. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanıs ve sayımsal el kitabı*. Beşinci Baskı (DSM-5), *Tanı ölçütleri başvuru elkitabı* Köroğlu, E. (Çev.Ed) Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 129-31.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. doi: 10.3316/QRJ0902027
- Corey, G.(2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları* (Çev. Ergene, T.) Ankara: Metis Yayıncılık
- Clark, D. M. ve McManus, F. (2002). Information processing in social phobia. *Biological psychiatry*, 51(1), 92-100. [https://doi.org/10.1016/S0006-3223\(01\)012963](https://doi.org/10.1016/S0006-3223(01)012963)
- Fıstıkcı, N., Keyvan, A., Erten, E., Duran, Ş. ve Sungur, MZ. (2015). Sosyal anksiyete bozukluğunda bilişsel davranışçı terapi: güncel kavramlar [Sosyal anksiyete bozukluğunda bilişsel davranışçı terapi: Güncel kavramlar]. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7 (3), 229-243.
- Heimberg, R. G., Holt, C. S., Schneier, F. R., Spitzer, R. L. ve Liebowitz, M. R. (1993). The issue of subtypes in the diagnosis of social phobia. *Journal of Anxiety Disorders*, 7(3), 249-269.
- Hughes, A. A., Furr, J. M., Sood, E. D., Barmish, A. J. ve Kendall, P. C. (2009). Anxiety, mood and substance use disorders in parents of children with anxiety disorders. *Child Psychiatry and Human Development*, 40(3), 405-419.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kendler, K. S., Karkowski, L. M. ve Prescott, C. A. (1999). Fears and phobias: Reliability and heritability. *Psychological Medicine*, 29, 539-553.
- İnanç, B. ve Yerlikaya, E.(2013). *Kişilik kuramları*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*,1 (1).62-80.

- Krans, J., de Bree, J. ve Bryant, R. A. (2014). Autobiographical memory bias in social anxiety. *Memory*, 22(8), 890-897. <https://doi.org/10.1080/09658211.2013.844261>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3. bs.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 4.
- Reiser, SJ., McMillan, KA., Wright, KD. ve Asmundson, GJ. (2014). Negative childhood experiences and health anxiety in adulthood. *Child Abuse and Neglect*, 38 (3), 407-413. doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.08.007
- Stemberger, R. T., Turner, S. M., Beidel, D. C., ve Calhoun, K. S. (1995). Social phobia: An analysis of possible developmental factors. *Journal of Abnormal Psychology*, 104(3), 526.
- Türkçapar, H. (1999). Sosyal fobinin psikolojik kuramı. *Klinik Psikiyatri*, 28, 452-456
- Menezes, G. B. D., Fontenelle, L. F. ve Versiani, M. (2005). Early-onset social anxiety disorder in adults: clinical and therapeutic features. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 27(1), 32-36.
- Melkman EP.(2017). Childhood distress, social support networks and well-being among young people aged outside of care: an exploratory study of mediation. *Child Abuse and Neglect*. 72: 85-97. DOI: 10.1016 / j.chiabu.2017.07.020.
- Mosley-Johnson, E., Garacci, E., Wagner, N., Mendez, C., Williams, J. S. ve Egede, L. E. (2019). Assessing the relationship between adverse childhood experiences and life satisfaction, psychological well-being, and social well-being: United States Longitudinal Cohort 1995–2014. *Quality of Life Research*, 28(4), 907-914. <https://doi.org/10.1007/s11136-018-2054-6>
- Morgan, J. (2010). Autobiographical memory biases in social anxiety. *Clinical Psychology Review*, 30(3), 288–297. doi:10.1016/j.cpr.2009.12.003
- Yalçın, M. ve Sütçü, S. (2016). Yetişkinlerde sosyal fobinin tedavisinde bilişsel davranışçı grup terapisinin etkililiği: Sistemik bir gözden geçirme . *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar* , 8 (Ek 1) , 61-78 . doi: 10.18863/pgy.28154.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları .
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (6.bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*(10.bs.), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

Although human is a social being by nature, it is also a being that needs to interact. As soon as he opens his eyes to the world, he has to interact with many stimuli around him. From the beginning of his life, the individual is seen as a member of a social environment. Family life, culture, education, attitudes and behaviors, family type, kin relations, etc. Many factors cause the formation of new schemas in the mind of the individual. The negative formation of these schemas can cause social anxiety, which is a psychological disorder in the individual. Social anxiety or social phobia is the inability of the individual to interact with people in social environments and to exhibit his/her performance in front of the crowd as desired. It can also be defined as a pathological condition characterized by intense anxiety experienced while performing interaction and individual performance. Even if an individual has any of these conditions, it can be said that the individual has social anxiety disorder (Heimberg et al., 1993). When social anxiety disorder is examined and examined both in the light of scientific studies and according to theories, it is seen that this situation is intertwined with many different situations in the person. Although social anxiety disorder negatively affects the quality of life of the individual; It is seen that it occurs more when looking for ways to cope with situations that cause stress, psychological wear and low motivation in the individual. It is thought that revealing the main causes of social anxiety disorder, which affects life negatively and confronts us as a psychological problem, in terms of maintaining a high quality of human life, will positively affect human life. It is important to recognize the basic dynamics of social anxiety disorder, which negatively triggers human life. In this study, postgraduate theses in the field of social anxiety were examined and the main results of these theses were discussed.

Method

In this study carried out with the qualitative research method; It is descriptive as it reveals the thematic distribution of postgraduate education theses on social anxiety and phobia in Turkey, and document analysis technique was used in the scanning model to reveal their tendencies in terms of various features. Survey models are research approaches that aim to describe a past or present situation as it exists. The document analysis technique, on the other hand, is a set of systematic processes followed for the analysis of printed and electronic materials containing information about the case or cases aimed to be investigated (Karasar, 2012; Bowen, 2009; Yıldırım & Şimşek, 2016). Books, reports, video and audio recordings, photographs, etc. related to the

phenomenon to be investigated. Documents will retain their originality and should be systematically analyzed. In addition, among the documents that can be examined, there are documents such as meeting minutes, notes, books and brochures, maps, newspaper articles, magazines, researches, scenarios, reports, archives (Karataş, 2015; Patton, 2002). Descriptive analysis is used to process data that does not require in-depth analysis, and the findings obtained with this analysis are evaluated. Descriptive analysis is used to process data that does not require in-depth analysis and the findings obtained with this analysis are evaluated (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Result

As a result of the examination of the postgraduate studies in the field of Social Anxiety/Phobia between 2015-2020, it was determined that a total of 118 postgraduate theses, 107 postgraduate theses, 5 doctoral theses and 6 specialization in medicine, were written between these years. The studies included children and adolescents, university students and adults; It has been seen that the studies are conducted with themes such as parent's attitudes and behaviors, social media, smartphone and internet use, self-esteem, sports status, going to university and separation, alcohol and substance addiction status, and the presence of different ailments. It has been observed that very few case studies have been conducted in the studies. It will be beneficial to increase case studies and experimental studies at the point of determination of this situation. It is seen that the most scanning method is used in theses, the most postgraduate theses were made in 2019, and the field of educational sciences/psychology ranks first in the interdisciplinary distribution of theses.

Suggestion

In the study, social anxiety/phobia was frequently seen in adolescents and university students and it was determined that there were different situations that could cause social anxiety/phobia. Among the reasons for this situation, there may be problems in the basic identity concepts such as independence, self-sufficiency, fear, longing, inadequacy, expectation, responsibility and self-confidence in the process of creating their own identities, and the family's way of raising their children, expectations, attitudes and environmental factors.

- When the theses included in the research are examined, it is seen that there is a social anxiety and social phobia network extending from childhood to adulthood. In order to prevent this process, which has a negative impact on human life, it is thought that it will be useful to examine the basic dynamics of this process, and to conduct experimental studies with family participation and mixed-pattern studies to address this issue in more detail.

- The relationship between attachment and identity types can be examined as a predictor of the formation process of social anxiety/phobia in individuals.
- A longitudinal study can be done according to the age groups of individuals within the framework of all phases of Ericson's psychosocial development theory.